

Källa: Dagens Nyheter Debatt

Sida: A04 (A6A2)

Datum: 020813

Svenska nazist- och fascistpartier 1931-45 kartläggs i ny bok: "28 000 medlemmar namnges"

Namnen på 28 000 medlemmar i de viktigaste svenska nazist- och fascistpartierna under åren 1931 till 1945 avslöjas i en ny bok av forskaren Tobias Hübinette. Per-Olof Strindberg, senare mångårig riksdagsman för moderaterna, var en av dem som fångades av Hitlers idéer. Han var fram till 1944 medlem i nazistpartiet Svensk socialistisk samling. Med den nya boken raseras myten om att de svenska nazisterna var så få och att de saknade betydelse, skriver författaren **Bosse Schön**.

Den spektakulära uppgiften om att drottning Silvias pappa varit medlem i det tyska nazipartiet NSDAP är inget jag hetsar upp mig över. Walter Sommerlath var bara en av tio miljoner medlemmar. Förmodligen var han en typisk karriärnazist som pantsatte både själ och samvete för pengarnas skull.

Det har länge sladdrats bland journalistkolleger om drottningens pappa. I mitt privata arkiv har jag sedan fyra år tillbaka ett dokument som visar att han var medlem 3592030. Men inget medium har funnit det relevant att publicera uppgiften. Det var först när tidningen Arbetaren för några veckor sedan avslöjade drottning Silvias familjehemlighet som den kom till svenska folkets kännedom. Det anmärkningsvärda är dock att drottningen och hovet nu försöker tuga ihjäl uppgiften genom att säga att Walter Sommerlath inte tillhör den svenska kungafamiljen, vilket är sant. Däremot är han en del av den svenska kungafamiljens historia. Även om det borde finnas en hel del att berätta om Walter Sommerlaths förflutna och drottningens reaktion så är det inte på något sätt överraskande att de väljer att tuga. Hovet fullföljer en svensk linje som i stort sett varit obruten sedan andra världskriget; håll tyst. Avslöjandet visar dock att tigandet om vad som utspelades under de mörka åren är på väg att rämna.

Min första bok om de 270 svenskar som stridit för Hitler under andra världskriget utlöste en stundtals hätsk debatt. Det var, sades det, oförskämt att namnge före detta nazister bara för att de i sin ungdom förvirrat sig och fallit för lockropen. Argumenten var de gamla vanliga; varför rota i det där som är så gammalt, nynazisterna blir bara fler om vi skriver om nazismen . . .

Det var givetvis inte oförskämt men däremot väldigt osvenskt. Till skillnad från ockuperade länder tvingades Sverige aldrig göra upp med sitt nazistiska förflutna. Vi teg och lät myterna vävas samman till en Potemkinkuliss som visar upp en bedårande

Pippilångstrumpsidyll. Det som hade hänt hade inte hänt. Och i skydd av denna tystnad kunde nynazisterna ta ett fast grepp om de svenska ungdomarna. I dag är Sverige världens främsta producent av vit makt-musik och nynazisterna arbetar i svårfångade nätverk som sprider sitt budskap på Internet. Vi teg om att hänsynslösa antidemokrater för drygt ett halvt sekel sedan organiserade sig. Därför konfronteras vi nu med den ena plågsamma nyheten efter den andra.

Själv fann jag helt nyligen ännu en adelsman som stred för Hitler under kriget. Åren 1941-1943 var greve Douglas Hamilton soldat i den spanska Blå divisionen som var Wehrmachts 250:e infanteridivision. Hans son, greve Ulph Hamilton, var en av de 270 svenska soldaterna inom Waffen-SS.

Det är en historisk nödvändighet att vi nu sopar fram den smuts som fortfarande ligger gömd under mattan. För att vi alla ska kunna dra lärdomar av vårt förflutna.

Den 23 augusti förra året namngav jag på DN Debatt flera före detta nazister och fascister, kända och okända, som suttit i vår riksdag och i olika regeringar. Som alltid i sådana sammanhang blev debatten infekterad.

Drygt en vecka senare öppnade Alf Svensson, utan att någon bett honom, partiets garderober och ut trillade några före detta nazister som han inte namngav. Han berättade att partiet hyst en grupp före detta nazister när det grundades 1964. En grupp som partiledningen under stor vända rensade bort. De gamla nazisterna kämpade in i det sista för att få vara kvar och försvarade sig med att det på ledande poster i andra partier minsann fanns andra brunsvarta föredettingar men att de fick sitta kvar. Alf Svensson, som valde att tvätta byken innan någon annan gjorde det, anser att vi måste få veta sanningen om vad som hände under och efter kriget för att vi ska lära av historien och inte "hemfalla" åt vare sig nazism, fascism eller kommunism.

I mitt inlägg påpekade jag också att centerpartiet, som hyst många avhoppade nazister och fascister, sviket sitt flera år gamla löfte att gå igenom och offentligt redovisa partiets bruna historia. En vecka efter Alf Svenssons tvagning trädde Maud Olofsson fram och sa att det är en "skam" att vi i Sverige tigit så länge. Hon tillsatte en oberoende historisk kommission med uppgift att granska bondeförbundets och enskilda medlemmars koppling till nazismen. Resultatet redovisas senare i år.

Statsminister Göran Persson har redan i handling visat att han menar allvar när han vill att sanningen ska redovisas för svenska folket. Exempelvis kommer Säpos arkiv att öppnas för allmänheten. Och Vetenskapsrådet fick förra året regeringens uppdrag att granska Sveriges förhållande till nazismen, Nazi-Tyskland och Förintelsen. 20 miljoner kronor satsas nu i olika forskningsprojekt.

Även moderata samlingspartiet ruvar på hemligheter sedan kriget. En som det tisslas och tasslas om inom partiet är riksdagsledamoten Per-Olof Strindberg från Linköping. Per-Olof Strindberg, som satt i riksdagen mellan 1971-88, var en inflytelserik moderat som förblev tämligen okänd för svenska folket. Åren 1982-1988 var han ordförande i lagutskottet. När Strindberg avled 1995 skrev den dåvarande moderata partiledaren Carl Bildt en nekrolog där han hyllade partikollegan som en sann demokrat som kämpade för ett enat Europa: "Han var en av de första som efter andra världskriget, både under sina bilresor genom Europas länder och i den politiska debatten, fångades av visionen om ett enat Europa."

Vad Carl Bildt förmodligen inte visste var att Strindberg i sin ungdom fångades av Adolf Hitlers tanke på ett Stor-Germania. Ett nazistiskt Europa utan gränser och med ett gemensamt myntslag. Rensat på judar och icke-vita, och med Hitler som diktator. Bland de i dag pensionerade tjänstemän som arbetat på partistaben var det dock känt att Strindberg varit "nazianstucken", men de kände inte till hans djupa engagemang i nazismen.

Strindberg var medlem i nazipartiet Svensk socialistisk samling (SSS) åren 1942-1944 och hade nummer 14109. 1943 var Per-Olof Strindberg dessutom länderman för SSS:s ungdomsförbund, Nordisk ungdom, i Östergötland. Det finns också uppgifter som tyder på att han i november-december 1944 var på väg att värva sig till Waffen-SS i Oslo men av någon för mig okänd anledning blev det aldrig av. Han var i alla fall medlem i kampavdelning "Hans Lindén" som uteslutande organiserade svenska nazisoldater.

Både Per-Olof Strindberg och hans mamma Adelaine övervakades i juni 1942 av Säkerhetspolisen. Under sin sista år hos moderata samlingspartiet arbetade Strindberg med partiets historia. Sin egen höll han tyst om.

Sverige går nu in i en period som kommer att kantas av smärtsamma uppgörelser med det förflutna. Det vi sett hittills är bara toppen på glömskans berg.

I morgon kommer min kollega Tobias Hübinette ut med sin, skulle jag vilja påstå, banbrytande bok "Nationalsocialismen i Sverige 1931-45: Medlemmar och sympatisörer" (Carlssons förlag). Boken innehåller namn på 28 000 svenskar som var medlemmar i någon av de sju viktigaste och största nazist- och fascistpartierna. Han namnger också 5 000 medlemmar i Riksföreningen Sverige-Tyskland.

Fram tills nu har det varit svårt att veta exakt hur många medlemmar partierna samlade. Tidigare uppgifter har byggts på kända fakta och uppskattningar. Historikern Heléne Löw är den som hittills tycks ligga närmast sanningen. Hon har tidigare sagt 30 000 organiserade nazister och omkring 20 000 sympatisörer. Med tanke på vilken debatt 3 000-4 000 nynazister periodvis utlöser så är det väldigt många gamla nazister som det knappt talas om.

Jag är givetvis medveten om skillnaderna mellan gårdagens fredligare och dagens våldsamma nazister. Men att det kan vara så tyst om så många? Under dessa brunsvarta år, 1924-1945, fanns det i Sverige ett nittiototal nazistiska och fascistiska organisationer som spred sin propaganda via ett åttiotal olika tidningar. Även på skolgårdarna och på universiteten vimlade det av hakkorsprydda elever och studenter. Nazistpartierna hade egna ungdomsförbund, studentföreningar, fackföreningar, diskussionsklubbar för intellektuella. Kampen mot judarna var en central fråga. Nazism var en politisk kraft att räkna med.

Tobias Hübinette är den förste som systematiskt letat efter material som kan ge oss upplysningar om medlemmarna i de sju viktigaste partierna. Med boken raseras, vilket också är motivet bakom utgivningen, myten om att de var så få och att de saknade inflytande. Ute på landsbygden och i småorter var det i själva verket samhällets så kallade stöttepelare, överheten, som företrädde nazismen: skol-läraren, församlingsprästen, läkaren, fabriksingenjören och den lokale advokaten.

Att publicera namnen på 28 000 nazister är inte bara osvenskt, det är en nödvändig provokation för att tvinga oss att en gång för alla göra upp med vår egen historia och sluta med skönmålningen av det som en gång utspelades. Männerna och kvinnorna som förfäktade de brunsvarta idéerna var ingen historisk parentes. Boken kommer att väcka debatt och starka känslor. Inte minst unga människor kommer att resa frågor om det som tycks vara förbjuden frukt i det offentliga samtalet; det där som hände före och under kriget.

Det kan tyckas lite märkligt att regeringen satsar 40 miljoner kronor för att förvandla projektet Levande Historia till en permanent myndighet år 2003 för att vi aldrig ska glömma vad som hände under Förintelsen samtidigt som gymnasieeleverna inte får lära sig vad som hände på vår sida av Öresund. Om våra unga ska lära sig någonting av det som hänt måste historia bli ett obligatoriskt ämne på skolschemat.

Kanske är det inte så konstigt att en grupp medelålders män leker SS-soldater i skogarna i Skaratrakten och på slätterna i Skåne utan att någon tycks reagera. Låtsaskrigarna som leker nazisoldater är medlemmar i en förening för krigs- rollspel med det pompösa namnet "Swedish WWII re-enacting and historical society". Dödskallarna sitter prydligt fastsydda på deras mössor. Bara judarna saknas. Sådana scener kan bara utspelas i en nation som inget har lärt av sin egen eller andra länders historia. Det var kanske inte så märkligt att Robinson-Emma trodde att dödslägrat Treblinka var en popgrupp när hon lurades i tv-programmet "Ursäkta röran".

Bosse Schön